

Hals
Arkiv

Huse i Øster Hassing Sogn

Teksten er baseret på indsamlinger foretaget af en gruppe interesserede i Øster Hassings huse, bestående af Birthe Eriksen, Jens Winther Kjeldsen, Lotte Kock, Johanne og Kaj Pallisgaard og Jørgen T. Pedersen.

Redigeret af Klem Thomsen og Asbjørn Thomsen. September 2021.

Borgergade 106, Pallisgaard

Øster Hassing By, matrikel 20a

Det originale matrikelkort 1812-1862 har den oprindelige Pallisgaard, før udflytningen, indtegnet på matrikel N° 20, hvor der også er tilføjet "Just Madsens Enke" med rødt. Under det står skrevet på hovedet "Pallisgaard i Toft".

Af et gammelt matrikelkort fremgår at Pallisgaard før udskiftningen ¹⁾ lå inde i selve Øster Hassing by, lige syd for den nuværende kirkegård. Hvornår gården er flyttet ud vides ikke, måske ved udskiftningen, som fandt sted i år 1800.

Den ældste beboer, der kendes på Pallisgaard, er Just Madsen, der sammen med hustruen Karen Jespersdatter, en søn og 2 døtre er at finde på stedet ved folketællingen i 1801. Han må dog have haft ejendommen i fæste ²⁾.

Just Madsen dør i 1813, og i den gamle sogneprotokol fra Øster Hassing sogn er "Jesper Justesen" angivet som ejeren af matr. nr. 20 (Pallisgaard), mens "Just Madsens Enke" angives at være brugeren. Dateringen på disse gamle sogneprotokoller er 1806-1822.

1817

Ovenstående ejerforhold stemmer fint med, at der i et skøde fra "Auctionsretten N: Sundbye" angives "at Aar 1817 den 26 Marti [blev afholdt auktion over] den af Just Madsen i Fæste havende Gaard i Østerhassing for Hartkorn ³⁾ 3 Tdr 6 Skp 1 Fdk 1 Alb". Sælgeren ved

auktionen var "Kammerraad Rod i Wiborg". Ved auktionen er Jesper Justesen fra Øster Hassing højestbydende. Han er i øvrigt den søn, der boede på ejendommen i 1801.

Jesper Justesen, der forbliver ugift, driver nu gården, og har moderen boende indtil hun dør i 1825.

1) Udskiftningen betegner omfordelingen af landbrugsjorden under Landboreformerne fra 1700 til 1850. Landbrugsejendomme flyttede mange steder fra landsbyerne ud på de nye marker. Udskiftningen hang nøje sammen med ændringen fra fællesdrift til bøndernes ansvar for dyrkningen af deres egen jord. Mange steder skete udskiftningen ved en blokudskiftning, hvor hver gård fik et så firkantet areal som muligt.

2) Fæste er en livsvarig, og tit arvelig, forpagtning af jord, som der betales fæsteafgift for.

3) Hartkorn betyder egentlig "hårdt korn", altså brødkorn, men tidligere var *tønde hartkorn* en enhed for værdien af landbrugsjord (en kombination af jordens areal og ydeevne). I den lange periode, hvor al betaling foregik som byttehandel med konkrete varer var det nødvendigt med et fælles værdimål. Man besluttede sig til at sammenligne alle varer med værdien af det såkaldte "hårde korn" eller *hartkorn*. Hartkorn målt i tønder (ikke at forveksle med tønder land). 1 tønde = 8 skæpper = 32 fjerdingkar = 96 album.

Pallisgaard
fotograferet
i 1946.

Foto:
Sylvest Jensen,
Det kgl. Bibliotek,
Hals Arkiv, B12837.

1825

Samme år som moderen dør, i 1825, sælger Jesper Justesen "den ham tilhørende Gaard Pallisgaard kaldet, som er beliggende i Østerhassing Bye" til sin svoger Christen Jensen. Sidstnævnte var nemlig i 1818 blevet gift med Ane Marie Justsdatter, som er søster til Jesper Justesen.

1845

I 1845 mageskifter⁴⁾ Christen Jensen med Lars Larsen. Christen Jensen overtager ved mageskiftet stedet "Hjortringen kaldet ved Gaaser Bye" (der er tale om nutidens Sønderskovvej 250 i Gåser), og samtidig overdrager han "den mig hidtil eiende og iboende Gaard Pallisgaard kaldet i Østerhassing Bye" til Lars Larsen.

1849

Lars Larsen dør den 10. september 1848, som gårdmand i Pallisgaard. Den 43-årige enke, Ane Andersdatter, gifter sig den 22. maj 1849 med den 34-årige ungkarl Niels Jensen.

Den 14. december 1849 møder Niels Jensen op med en vielsesattest i tinglysningens retten, hvorved han får adkomsten^{5), 6)} til Pallisgaard. Han kaldes i at-

På Sognekortet fra omkring 1820 er den oprindelige Pallisgaard indtegnet på matrikel Nr 20 i udkanten af byen (Rød pil). Ligeledes ligger den gamle Øster Hassing Kirke stadig vest for landsbyen.

4) Mageskifte er at bytte fast ejendom eller dele heraf. Der vil ofte være tale om, at den ene part betaler et beløb til den anden part for en værdiforskel mellem de to ejendomme.

5) Adkomst bruges i betydningen "besiddelse af en ret til noget". Et dokument, som fastslår en adkomst, fx et skøde på en fast ejendom, kaldes et adkomstdokument. Dette kan være en skifteretsattest eller et skøde, eller som i dette tilfælde en vielsesattest.

6) Kvindens stilling som berettiget eller forpligtet gennem tiderne kan udledes af den lovgivning, som afspejler familiernes og slægternes forhold. De europæiske retssystemer har siden antikken fastholdt, at en hustru var underlagt mandens værgemål i økonomiske og processuelle forhold. Enker var derimod ofte stillet meget lig mænd i formueretlig henseende. Dette gjaldt også i Danmark. Ugiftede kvinder opnåede allerede i 1857 ligestilling med mænd vedrørende økonomisk råderet, arv og adgang til næringsudøvelse, mens en gift kvinde først i 1925 opnåede fuld ligestilling med sin ægtemand. Derfor kan ægtemanden Niels Jensen med forevisning af vielsesattesten overtage adkomsten af ejendommen.

Pallisgaard på Borbergade 106 fotograferet i 1959.

Foto: Sylvest Jensen, Det kgl. Bibliotek, Hals Arkiv, B15405.

Luftfoto af Pallisgaard fra 1990.

Foto: Ariel Luftfoto, Det kgl. Bibliotek, Hals Arkiv, B15406.

testen for Niels Jensen Krog. I 1861 tilkøber Niels Jensen "jordparceller [af gården] Pilen", matr. nr. 18a.

1870

Ved skøde af 16. december 1870, tinglæst ⁷⁾ 1. september 1871, sælger Niels Jensen sin ejendom til Jacob Christian Jacobsen. Skødet er baseret på en købekontrakt, der starter som følger: "Jeg underskrevne Gaardeier Niels Jensen Pallisgaard af Østerhassing sælger herved til Sognefoged Jacob Christian Jacobsen sammesteds Hovedparcellen af de mig ... tilhørende Eiendomme i Østerhassing By og Sogn hvilken Hovedparcel efter ... Udstykning som er approberet ved Indenrigsministeriets Skrivelse af 6 April d. A. er skyldsats saaledes

Matr No 18a Hartkorn 6 Skp 3 Fdk $\frac{3}{4}$ Alb Matr No 20a Hartkorn 1 - 7 - 2 - $\frac{1}{4}$ ". Det er i øvrigt første gang at matrikelnummeret 20a ses knyttet til gården Pallisgaard.

Ejendommen kommer nu til at være i familien Jacobsens eje de næstkommende godt 90 år, indtil først i 1960'erne.

1889

Ved skøde af 29. januar 1889, tinglæst 8. februar, sælger Jacob Christian Jacobsen ejendommen til sin søn Niels Jacobsen.

Ejendommen består nu af "Matr. No 16a af hartkorn 0 Tdr 6 Skp 0 Fdk $\frac{1}{2}$ Alb, Matr. No 20d af hartkorn 1 - 1 - 0 - $\frac{1}{4}$, Matr. No 18a af hartkorn 0 - 6 - 3 - $\frac{3}{4}$, Matr. No 20a af hartkorn 0 - 5 - 3 - $\frac{2}{4}$, Matr. No 16d af hart-

korn 0 - 3 - 2 - $\frac{1}{4}$, tilligemed de paa Matr. No 20a staaende Bygninger Gaarden Pallisgaard". Niels Jacobsen tilkøber yderligere parceller i 1901, 1905 og 1908.

Ved folketællingen i 1890 bor Niels Jacobsen på stedet sammen med hustruen Johanne, født Sørensen, og parrets 2 sønner, Jacob (1888) og Søren (1889). Af "tjenestetyende" er der 5, en arbejdskarl, en arbejdsdreng, 2 malkepiger og en barnepige.

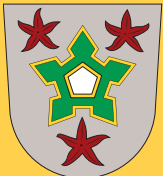
Ved folketællingen i 1901 bor, foruden parret og deres 2 sønner, plejesønnen Julius Jacobsen, den logerende Søren Svendsen og stadig 5 "tjenestetyende", nu 2 tjenestepiger og 3 tjenestekarle.

1911

Niels Jacobsen dør 1909 og enken Johanne Jacobsen, født Sørensen, kommer til at side i uskiftet bo. Vi skal dog frem til 13. november 1911 før hun får adkomsten til de 8 matrikelnumre, som nu hører til Pallisgaard, ved fremvisning af

7) Tinglæst - I dag bliver et skøde udfærdiget af en advokat, underskrevet ved denne og senere tinglyst i retten. Dengang, hvor folk ikke nødvendigvis kunne læse og skrive, blev skødet ført ind i tingbogen af tingskriveren i retten, hvorefter det blev læst op og underskrevet. Et dokument var før Tinglysnings-loven af 1926 tinglæst, når det var oplæst i retten i et offentligt retsmøde.

*Pallisgaard
fotograferet fra
Kirkestien mel-
lem Gandrup og
Øster Hassing i
2019.*

*Foto:
Klem Thomsen,
Hals Arkiv, B15407.*

skifteudskrift i tinglysningsretten. Enken driver i første omgang Pallisgaard videre med sønnen Søren som bestyrer.

Johanne Jacobsen dør på Pallisgaard i 1943, men da havde hun for længst solgt ejendommen til sønnen.

1920

Ved skøde af 24. februar 1920, tinglæst 27. februar, sælger Johanne Jacobsen ejendommen Pallisgaard til sønnen Søren Jacobsen. Ejendommen består på dette tidspunkt af 13 matrikelnumre. I forbindelse med handlen kommer moderen på aftægt⁸⁾, hele 4 punkter omkring aftægtsforpligtelsen er skrevet ind i skødet. Søren Jacobsen køber jord til i 1921.

Søren Jacobsen og hustruen Johanne Oline, født Olesen, får børnene Niels (1919), Aage (1921), Børge (1923) og Hanne Kirstine (1926).

Ved folketællingen i 1930 bor Søren og Oline Jacobsen samt deres 4 børn på Pallisgaard, sammen med enkefruen Johanne Jacobsen, en sypige, 2 tjenestepiger og 4 tjenestekarle. Ved folketællingen i 1940 bor kun 2 af børnene hjemme, enkefruen bor der

stadig, og af tjenestefolk er nu en fodermester, en karl og en medhjælper.

Søren Jacobsen gik meget op i havearbejdet, så der var og er stadig mange påskeliljer og pinseliljer i haven og imellem træerne omkring stuehuset. Oline solgte æg for at få lidt håndører.

Familien flytter i 1962 ned på Houvej 293, hvor de bor frem til 1975 (dette hus er i dag revet ned).

1963

Den 1. februar 1963 overtager Tage Koldkær ejendommen. Tage Koldkær og hustruen Margrethe har sønnen Jens samt døtrene Grethe og Kirsten. Familien flytter senere til Vester Hassing, hvor Tage Koldkær bliver ”alternativ behandler”.

1983

I 1983 køber Hans Jørgen Hæk ejendommen Pallisgaard. Han lejer det gamle stuehus, som angives at være fra 1898, ud.

I 1990 stykker han den største del af jorden fra til egen landbrugsdrift, og sælger selve huset med en stor grund.

1990

I 1990 køber Susan Borg gården Pallisgaard.

1995

I 1995 køber Alice Lison Dahl gården Pallisgaard.

1996

I 1996 køber Jørgen Guldhammer og Gitte Hasselgreen Guldhammer stedet på Borgergade 106, den gamle ejendom Pallisgaard.

Efter at landbrugsjorden er stykket fra, og efter sammenlægning af matrikelnumre, består Pallisgaard i dag (november 2019) af matrikelnummer 20a, med et jordtilliggende er på 15.261 m², ca. 1½ ha.

8) Aftægt er en aftale, hvorefter en ny ejer (eller fæster) af en ejendom forpligter sig til at underholde den tidligere ejer og hans ægtefælle, så længe de lever. Sådanne aftaler var meget udbredte. Det aftalte underhold blev oftest fastsat ved en aftægtskontrakt, som nærmere bestemte ydelsens art: bolig og naturalydelse som fødevarer og brænde samt tidspunktet for levering. Aftægtskontrakten blev som oftest tinglyst på ejendommen, i dette tilfælde er den skrevet ind i skødet.